

Hando Tõnumaa
Terve Eesti Koostöökoda MTÜ
e-post hando@telegram.ee

Rahvaalgatuse tagasilükkamine

I. RESOLUTSIOON

Lükata tagasi 17. märtsil 2026. a mittetulundusühingu Terve Eesti Koostöökoda MTÜ (registrikood 80636700) nimel esitatud rahvaalgatus „Petitsioon Künka IV liivakarjääri kavandamise peatamiseks Mälivere külas“.

II. ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. AS TREV-2 Grupp esitas 5. augustil 2024. a taotluse saada kaevandamisluba Künka kruusa maardla Künka IV liivakarjääri.
2. Kooskõlas maapõueseaduse (edaspidi MaaPS) § 49 lõikega 6 edastas Keskkonnaamet Künka IV liivakarjääri keskkonnaloa taotluse 07. novembril 2024. a Kohila vallale arvamuse andmiseks.
3. Kohila Vallavolikogu edastas Keskkonnaametile 30. detsembril 2024. a otsuse nr 46, millega ei nõustunud keskkonnaloa andmisega.
4. Keskkonnaamet edastas Kohila vallale 12. veebruaril 2025. a kirja, milles palub Kohila Vallavolikogul oma 30. detsembri 2024. a otsus nr 46 ümber vaadata.
5. 07. novembril 2024. a algatatud menetluse algatamisest teavitati avalikkust minimaalsel määral (teade selle kohta avaldati väljaandes Ametlikud Teadaanded). Kaevandamisloa menetlusse võtmise kohta teadet kohalikus või maakondlikus ajalehes ei avaldatud, mis piiras oluliselt kohalike elanike võimalust kaasa rääkida ja avaldada arvamust kõnealuse kaevandustegevuse võimalike negatiivsete mõjude kohta.
6. Tõdema peab, et ka Kohila vald ei näinud kohalike elanike ebapiisavas kaasamises probleemi ning ei asunud ise nende arvamust välja selgitama. Märkida tuleb, et ka kaevanduse vahetus läheduses paikneva küla esindajat ei informeeritud kavandatavast kaevandustegevusest.
7. 27. märtsil 2025. a toimunud Kohila Vallavolikogu istungil võttis Kohila Vallavolikogu siiski vastu otsuse nr 7, milles nõustus keskkonnaloa andmisega Künka IV liivakarjääris täiteliiva kaevandamiseks.
8. Keskkonnaamet andis 07. oktoobril 2025. a korraldusega keskkonnaloa KL-52302 Künka IV liivakarjääri mäeeraldisele.
9. Terve Eesti Koostöökoda MTÜ ja MTÜ Hoiame Loodust esitasid eelmärgitud korralduse peale vaide, mille Keskkonnaamet jättis 14. novembri 2025. a vaideotsusega nr 1-7/25/78-7 rahuldamata.

10. Terve Eesti Koostöökoda MTÜ esitas 15. detsembril 2025. a Tallinna Halduskohtule kaebuse, milles palus kaevandamisloa ja vaideotsuse tühistamist.
11. 28. jaanuaril 2026. a jõustus Tallinna Halduskohtu määrus haldusasjas nr 3-23-4591, millega kohus tagastas Terve Eesti Koostöökoda MTÜ kaebuse Keskkonnaameti 07. oktoobri 2025. a kaevandamisloa ja 14. novembri 2025. a vaideotsuse tühistamiseks.
12. 07. oktoobrist 2025. a kuni rahvaalgatuse menetlusse esitamiseni koguti mittetulundusühingu Terve Eesti Koostöökoda MTÜ (registrikood 80636700) algatusel allkirjasid algatusele „Petitsioon Künka IV liivakarjääri kavandamise peatamiseks Mälivere külas“ (edaspidi *algatus*), mis esitati 17. märtsil 2026. a Kohila vallale.

III. PÕHJENDUSED

Algatuse esitajad taotlevad Künka IV liivakarjääris kaevandamise peatamist.

13. Algatuses on välja toodud (algatuse taotlus):
 - Viia läbi sõltumatu ja avalik müraanalüüs, arvestades kogu piirkonna kumulatiivset müra.
 - Hinnata erapooletult ja põhjalikult karjääri keskkonnamõju, sh elurikkusele ja kohalike elanike tervisele.
 - Tagada elanike kaasamine ja nende arvamuse arvestamine.

Kutsume Keskkonnaametit ja teisi vastutavaid asutusi üles **peatama Künka IV liivakarjääri menetluse** seni, kuni: 1) kõik uuringud on tehtud sõltumatult, 2) tulemused on avalikud, 3) tagatud on meetmed müra ja keskkonnakahju vähendamiseks.

Kohila valla pädevuses ei ole kaevandamisloa kehtivuse üle otsustamine.

14. MaaPS § 49 lõike 6 kohaselt on kohaliku omavalitsuse üksusel kohustus kaevandamise keskkonnavalda taotluse menetluses anda aramus. MaaPS § 55 lõike 2 punkt 11 sätestab, et keskkonnavalda andmisest keeldutakse, kui kohaliku omavalitsuse üksus ei ole nõus keskkonnavalda andmisega. Kohila vald nõustus 27. märtsil 2025. a keskkonnavalda andmisega TREV-2 OÜ-le Künka IV liivakarjääris täiteliiva kaevandamiseks.
15. Haldusakti andmise menetlus algab õigustatud isiku taotluse alusel ning menetlus lõppeb haldusakti andmisega. Kõnealusel juhul on haldusmenetluse protsess jõudnud lõpule – haldusakti (keskkonnavalda määramisele) on antud selle andmiseks õigustatud haldusorgan (MaaPS alusel on õigustatud haldusorganiks Keskkonnaamet).
16. MaaPS § 70 sätestab alused kaevandamisloa kehtivuse peatamiseks, mille lõike 1 kohaselt võib kaevandamisloa andja (Keskkonnaamet) keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 59 lõike 1 punktides 2 ja 3 sätestatud alustel kaevandamisloa kehtivuse täielikult või osaliselt peatada kuni üheks aastaks.
17. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 59 lõike 1 punkti 2 kohaselt on keskkonnavalda kehtivuse muutmise aluseks asjaolu, kui seire tulemusel või muul viisil selgub, et keskkonnavalda lubatud tegevusega kaasneb keskkonnoaht või oluline keskkonnahäiring ning huvi keskkonnavalda muutmata jätmiseks ei ole ülekaalukas. Sama paragrahvi lõike 1 punkt 3 näeb keskkonnavalda kehtivuse muutmise alusena ette, et keskkonnavalda kehtivust võib muuta, kui keskkonnavalda andjal oleks olnud õigus jätta keskkonnavalda välja andmata hiljem muutunud asjaolude, sealhulgas parima võimaliku tehnika arengu, kui selle kasutamine on õigusaktiga nõutav, või keskkonnariski suuruse muutmise tõttu või hiljem muutunud õigusnormi alusel ning keskkonnavalda muutmist õigustab keskkonna

ulatuslikuma kaitse vajadus või muu huvi, mis kaalub üles isiku usalduse, et keskkonnaluba jääb kehtima.

18. MaaPS § 71 sätestab kaevandamisloa kehtetuks tunnistamise alused, millest algatuse taotluses toodu pinnalt saab võimaliku alusena märkida, et juhu, kui eeltoodud punktis väljatoodule tuginedes selgub, et keskkonnaloaga lubatud tegevusega kaasneb keskkonnoaht või oluline keskkonnahäiring ning huvi jätta keskkonnaluba kehtetuks tunnistamata ei ole ülekaalukas ja avalikku või kolmanda isiku huvi ei ole võimalik tõhusalt kaitsta loa muutmise, võib keskkonnaloa andja keskkonnaloa kehtetuks tunnistada. Samuti võib keskkonnaloa andja tunnistada keskkonnaloa kehtetuks, kui keskkonnaloa andjal oleks olnud õigus jätta keskkonnaluba välja andmata keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 59 lõike 1 punktis 3 nimetatud asjaolude tõttu ning avalikku või kolmanda isiku huvi ei ole võimalik tõhusalt kaitsta loa muutmise.
19. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (edaspidi KOKS) § 32 lg 1 kohaselt on vähemalt ühel protsendil valla- või linnaelanikest, kuid mitte vähem kui viiel vähemalt 16-aastaselt valla- või linnaelanikul on õigus **esitada rahvaalgatuse kohaliku elu küsimustes volikogu või valitsuse õigusaktide vastuvõtmiseks, muutmiseks või kehtetuks tunnistamiseks või muude kohaliku elu küsimuste lahendamiseks.**
20. Antud juhul ei ole seadusandja ette näinud, et kohaliku omavalitsuse üksus saaks oma õigusakti tasandil, selle vastuvõtmise, muutmise või kehtetuks tunnistamisega, kaevandamisloa kehtivust peatada või seda kehtetuks tunnistada.
21. Kohila valla hinnangul saaks keskkonnaorganisatsioon esitada pädevale haldusorganile põhjendatud taotluse toimingute tegemiseks. Kõnealusel juhul siis kaevandamisloa (keskkonnaluba määeraldisele) kehtivuse peatamiseks või kehtetuks tunnistamiseks. Juhul, kui pädev haldusorgan keeldub toimingute tegemisest, siis selle taotlejale teatavastegemisest arvates on taotlejal õigus esitada halduskohtule kohustamiskaebus. Kohustamiskaebuse rahuldamisel võib kohus kohustada vastustajat nii haldusakti andma või toimingute tegema kui ka haldusakti andmist või toimingute tegemist uuesti otsustama.
22. Kõnealusel juhul on toimingute taotleja puhul oluline hinnata kaebuse olemasolu halduskohtumenetluse mõistes. Riigikohus on selgitanud, et kuigi KeÜS § 30 lg-st 2 tuleneb keskkonnaorganisatsiooni õigus kohtusse pöörduda, seab säte keskkonnaorganisatsiooni kaebusele ka piirangud. Lisaks sellele, et vaidlustatud haldusakt või toiming peab olema seotud organisatsiooni keskkonnakaitseliste eesmärkide või tegevusvaldkonnaga, peab ka keskkonnaorganisatsiooni kaebuse alus (HKMS § 41 lg 2) eelnimetatutega seonduma.
23. Riigikohus on selgitanud, et kohaliku omavalitsuse üksus võib esitada halduskohtusse kaebuseid sellistes keskkonnaasjades tehtud otsustuste tühistamiseks või toimingute õigusvastaseks tunnistamiseks, mis võivad oluliselt mõjutada omavalitsusüksuse poolt kohaliku elu juhtimist ja kohaliku elu küsimuste otsustamist ning selle kaudu kahjustada kohaliku omavalitsuse olemuslike ülesannete täitmise võimalusi (HKMS § 44 lg 5).
24. Selguse mõttes tuleb lisaks märkida ka seda, et algatuse esitamine ei anna selle esitajatele subjektiivset nõudeõigust ega õiguspärast ootust, et algatuses esitatud ettepanek nende soovitud kujul lahendataks. Nii elanike algatuse kui ka rahvaküsitluse puhul tuleb silmas pidada, et tegemist on volikogule ja valitsusele nõuandva pädevusega, mitte siduvate tulemustega otsustustega.